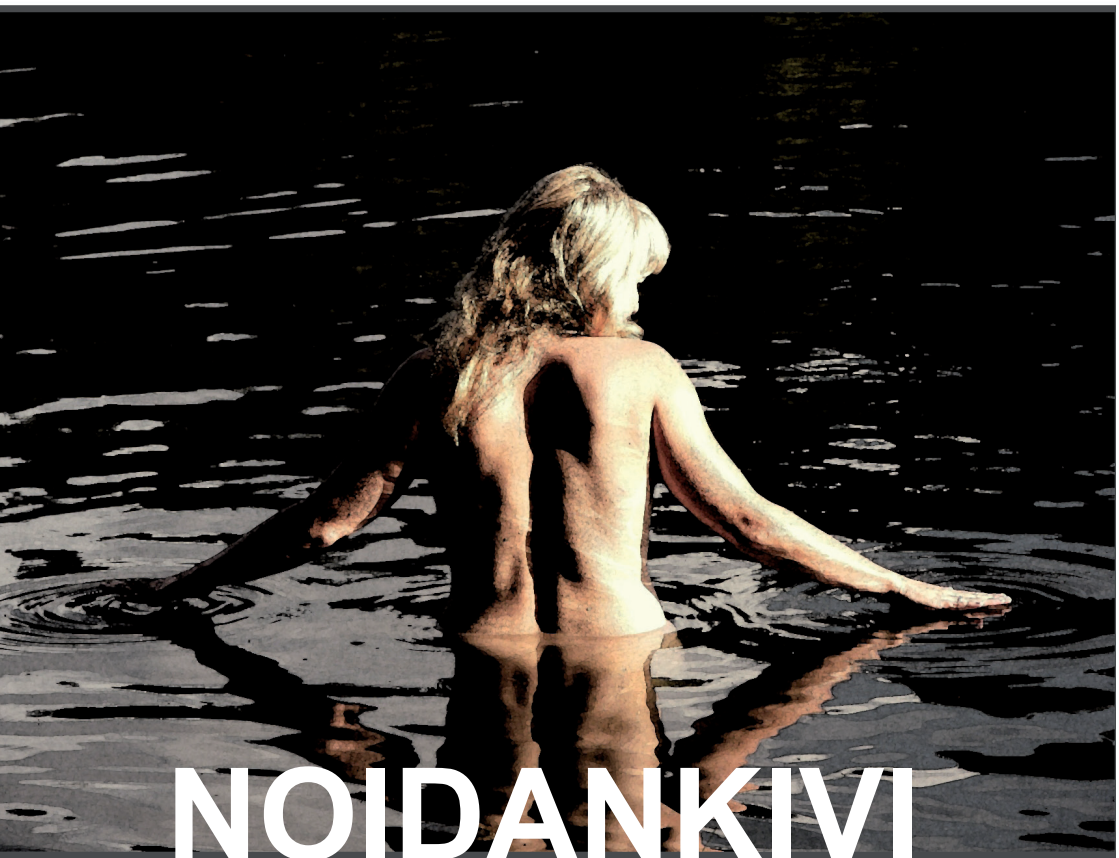

VESA

SALMINEN

NOIDANKIVI

NOIDANKIVI

NOIDANKIVI

Vesa Salminen

Vesa Salminen:

FM, lehtori, historioitsija, kolumnisti

SUSI-sarja:

Nimeni on Susi, Reino Susi

© Vesa Salminen 2016

ISBN:978-952-330-584-7

Kustantaja: Books on Demand - Helsinki, Suomi

Painopaikka: Books on Demand - Nordersted, Saksa

Uusi **SUSI**-dekkari

OPETTAJAT JA MUU KOULUHENKILÖSTÖ:

Reino Susi, äidinkieli ja historia, opo
Ilona Korpi, kotitalous, kuvaamataito
Saara Lesti-Hoikka, biologia
Orvokki Ojansuu, rehtori, uskonto
Maj-Len Orava, kielet
Senja Saari, tuntiopettaja, kielet
Ragnar Salokannel, vararehtori, matematiikka
Hemmo Sulander, tekniset työt, poikien liikunta
Turkka Syväoja, matematiikka, tietotekniikka
Marja Terho, tyttöjen liikunta
Alisa Vihavainen, kielet

POLIISIT:

Pekka Juntunen, myöh. Kanervo, rikosyliikonstaapeli
Raisa Kanervo, rikoskomisario
Oiva Sulander, Hemmon veli

KYLÄN VÄKI:

Ismo Aholaita, terveyskeskuslääkäri
Ossian Pursiaho, kirkkoherra
Lily Pursiaho, kirkkoherratar
Elmer Roivas, seurakunnan talouspäällikkö
Aimo Ryyti, yrittäjä, pienviljelijä (pontikkamestari)

OPPILAAT:

Mervi Jokinen
Liisa Leppänen
Annemari Lepänjuuri

Raine Muhonen
Kaisa Rinne-Laturi

JA n.100 MUUTA

kuten esimerkiksi

Niko Korvenheimo, Reinon vävy

Virva Korvenheimo o.s. Susi, Reinon tytär

Lassi Mäki, Reinon vanha kaveri

Bette Sjölund-Susi, Reinon vaimo

Teuvo Susi, Reinon veli

PROLOGI

Reipas vuosi sitten eläkkeelle jäänyt äidinkielen lehtori, nykyinen talonmies Reino Susi oli häämatkan jatkeella. Hän oli juhannuksena avioitunut koulukaverinsa ja pitkäaikaisen ystävänsä, rikoskomisario Bette Sjölundin kanssa. Molemmat olivat olleet jo aiemmin avioliitossa, mutta siitäkin huolimatta tai ehkä juuri sen takia tuo askel oli otettu.

Monimutkainen rikossarja Jyväskylässä oli vastikään ratkaistu ja sen aikana molemminpuolinen tunne syttyi. Bette ei empinyt, kun Reino kosia päräytti keväisenä aamuna Hankasalmen Revontulessa, jossa monin tavoin murheellisen murhajutun loppunäytös oli juuri päättynyt.

Häämatka oli tehty niin salaiseen paikkaan, että Englannin kuninkaallisetkin olisivat kadehtineet. Nyt Bette ja Reino olivat kuitenkin matkalla Kokkolaan, josta kummallakin oli sukulaisia, Reinolla nimenomaan äidin puolelta. Susi halusi kuitenkin pysähtyä pariaksi kolmeksi yöksi lomakylään, joka oli sitten hänen opettaja-aikojensa huomattavasti laajentunut. Hän oli muutenkin utelias näkemään, mitä seudulla oli kuluneiden 10 vuoden aikana tapahtunut. Kylällä oli edelleen Sudelle suuri tunnearvo. Sen rouva Bette Sjölund-Susi tiesi, vaikka ei ollut koko stooria koskaan kuullut. Reino oli luvannut sen kertoa nyt paikan päällä.

Itse asiassa kertomus oli alkanut jo ensimmäisen lakkautetun kyläkoulun ja entisen kyläkaupan kohdalla. Lähes jokainen talo sai selityksen, ja kun ohitettiin Reinon pitkäaikaisin asuinpaikka, mies puhkesi melkein kyyneliin. Se olikin tasoltaan liki itkun arvoinen.

- Tuolla minä pähkäilin juttua itsekseni, sitten Lassin ja monen muunkin kanssa.

- Niin varmasti! Betten äänensävy oli hitusen kolea. - Sen olen ymmärtänyt.

- Asiantilasta oli ja on varmasti monta näkemystä, mutta tiedän oikeimman. Reino sanoi lujasti.

Sillä näin se meni...

1. LUKU

Oli uskomattoman kaunis elokuun aamu. Aurinko oli jo melko ylhäällä ja syyskesälle ominainen sumu alkoi vähitellen hälvetä. Valkoinen auto kulki rauhallista vauhtia pitkin aamukasteen paikoin tummentamaa asfalttia. Tien molemmin puolin avautui peilityyni järvimaisema. Vain pari onkimiestä istuskeli veneessään järvenselällä. Kuljettaja ei voinut olla pysäyttämättä autoaan rantapoukamaan. Vesi suorastaan houkutteli uimaan ja oikein silmiään siristäen hän saattoi nähdä horisontissa kirkontornin. Senkin vain siksi, että hänelle oli kerrottu niin olevan.

Äidinkielen lehtori Reino Susi oli matkalla tuohon pitäjään opettajaksi. Olo oli hieman jännittynyt kuten aina uuden kokemuksen edessä. Vaikka nopea uinti rentoutti, se ei vienyt mielestä pois hänen ennakkoon kuulemiaan juttuja kunnan sisäisistä ristiriidoista, jotka heijastuivat koulumaailmaankin. Lehtori Susi oli kuitenkin kokenut ammattilainen, ei enää nuori, jonkin mittapuun mukaan itse asiassa kai aika vanha. Tukka oli jo takaa hieman harventunut. Ilmiön hänen aikuiset poikansa väittivät aiheutuneen kuluttavasta nukkumatyylisestä. Vyötärönmitan kasvu taas oli heidän mukaansa seurausta väärästä kulutustyylistä. Kieltämättä olut oli joskus liian hyvää.

Matka jatkui hetken ainakin tieltä katsottuna asumaton taivalta. Tukkiplansseja ja yksittäistä moottorisahamiestä lukuun ottamatta ei muuta näkynyt. Ei edes linja-autopysäkkiä ihmiselon merkiksi.

- Voiko tämä olla näin? Lehtori Susi mietiskeli itsekseen. - Mihin hemmettiin olen menossa?

Mutta juuri silloin tuli pelastus. Tien vierellä oli joku. Susi hiljenteli vauhtia. Hahmolla oli peukalo pystyssä ja lähemmäksi tullessaan hän näki, että tällä oli reppu selässä. Koululainen siis.

- Minne matka?

- Kouluun. Myöhästyin kyydistä. Meet sä kylälle, siis tuonne Järvikylälle?

- Kyllä, hyppää autoon. Minullakin on jo vähän kiire.

Hetken päästä edessä oli tienhaara. Kyltti kertoi matkaa olevan jäljellä vajaat parikymmentä kilometriä. Tyttö -liftari oli siis tyttö - ei puhunut mitään eikä ympäröivä maisemakaan antanut aihetta keskusteluun. Erästä isoa rakennusta ohitettaessa Susi kysyi, josko se oli koulu. Tyttö nyökkäsi vaiten.

- Toimiiko se yhä? Tyttö pudisti päätään.

Vähitellen tien molemmin puolin alkoi näkyä asutusta ja pitkän suoran päässä näkyi kouluauto, josta liftarityttö oli jäänyt. Tie kaarsi voimakkaasti oikealle, ylitti sillan ja kääntyi taas oikealle. Matkaa ei voinut enää olla paljon jäljellä.

- Mihin jätän sinut? Susi tiedusteli.

- Siinä on yks sellanen paari. Siihen.

- Millä luokalla olet?

- Ysillä.

- Onko sinulla nimi?

- On. Mervi.

- No, me varmaan nähdään vielä tänään. Terve!

- Moi!

Kylänraitti ei juuri poikennut muista vastaavista. Mutta se, että joka puolella oli vettä, ilahdutti Keski-Suomen sydäimestä kotoisin olevaa Reinoa. Läänin pääkaupunki oli nimittäin tunnettu

järvistään ja sen slougäni kuuluikin: ”Minne jalkansa astuu, se aina kastuu.” Koulut olivat molemmin puolin tietä. Niitä yhdisti teräksellä vahvistettu puusilta, joka - kuten myöhemmin ikävästi käy ilmi - sai usein pinnalleen mustaa jäätä. Kirjasto, liikuntasali ja

jalkapallokenttä olivat aivan koulun tuntumassa. Se ilahdutti erityisen paljon ikuista liikuntafriikkiä. Tuntui kuin paikkakunnalla voisi jopa viihtyä. Koulun ympärillä oli paikoin kaunista koivikkoa. Sen uusi lehtori huomasi heti perille tultuaan, mutta vähän kauempana näkyi hoitamaton ryteikkö, joka sittemmin palveli monenkin asian kätköpaikkana. Oppilaita seisoskeli pihassa pieninä ryhminä varmasti kesäkuulumisia vaihtaen. Jotkut tupakoivat avoimesti koulun edustalla. Opettajia ei näkynyt.

Susi käveli pääovesta sisään ja kysyi lähimmältä poikaoppilaalta, mistä voisi löytää rehtorin. Epämääräisen örhdyksen ja kädenheilautuksen opastamana hän kiipesi rivakasti toiseen kerrokseen. Kaikki ovet olivat visusti suljetut. Missään ei ollut ketään, paitsi tietysti oppilaita.

Miehen mieleen hiipi epäily, oliko hän väärässä paikassa väärään aikaan. Yhtäkkiä eräs ovista avautui.

- Oletko sinä se uusi äidinkielen lehtorimme? Naishahmo kysyi.
- Halusimme kylläkin alun perin tehtävään naista. Se sopisi paremmin.

- Olen pahoillani, jos tuotin pettymyksen. En tiennytkään, että virka on sukupuoleen sidottu.

- Kertoisitko, mistä löydän johtajattaren?

Naishenkilö osoitti sormella viereistä ovea naama koko ajan peruslukemilla ja sanoi:

- Sinulla on sitten valvontavuoro seuraavalla välitunnilla ja ruokailussa. Tuo Kerberos oli biologian opettaja. Se ilmeni myöhemmin.

Rehtori oli pieni, pullea ja punakka nainen. Susi ja hän olivat tavanneet joskus joillakin koulutuspäivillä ja samassa työryhmässä pari päivää istuttuaan tunsivat toisensa näin entuudestaan. Susi ei ketään tai mitään muuta paikkakunnasta tiennytkään. Ovisummeri surahti heti vihreää ja hän astui sisään. Rehtori Orvokki Ojansuu syöksyi pöytänsä takaa suorastaan ylitsevuotavan innokkaasti ter-

vehtimään tulijaa. Toinen huoneessa olija, hieman iäkkäämpi mieshenkilö tyytyi normaaliin kättelyyn ja mumisemaan nimensä epäselvästi.

- Hän on vararehtori Ragnar Salokannel, selitti rehtori. - Ragge työskentelee tuolla toisella puolen siltaa. Mutta mennäänpä hetimiten tapaamaan muitakin opettajia. Kohta on kiire kirkkoon. Kör, kör till kyrkan. Se on täälläpäin tapana. Vararehtori ei pukahtanut mitään.

Opettajainhuone ei ollut suuren suuri, mutta viihtyisä. Nopeasti katsottuna Susi näki vajaat kymmenen ilmeisesti tulevaa kollegaan-
sa. Enin osa oli naisia, mutta sen hän tiesi etukäteen rehtorin kanssa keskusteltuaan. Ragnar tuntui penseästä olemuksestaan huolimatta olevan kovasti muiden -eritoten naisten -mieleen. Sen sijaan matematiikan lehtori Turcka Syväoan mieliala vaikutti nimeäkin synkemmältä. Siihen oli itse asiassa syykin. Vaimo ja lapsi asuivat

eri paikkakunnalla, ainakin tilapäisesti, mutta nuorelle lemmelle pienikin ero on liikaa. Kädentaitoja ja kaiketi muutakin opettavan Ilona Korven ylenpalttisilla rihkamalla koristeltu ja kieltämättä muotopuhdas olemus vangitsi väkisinkin katseen. Ei vähiten naparengas.

Kieltenopettajia oli kolme. He olivat kuin yhdestä muotista valettuja ja puhuivat keskenään vieraita kieliä, kukin omaansa, jotta muut eivät ymmärtäisi. Suomen kielen lehtori toki yleensä kelpuutettiin kyllä joukkoon, mutta Susi oli huomannut jo edellisessä paikassaan, ettei saanut käsittää liikaa. Suhteellisen kielitaitoiselle miehelle oli kuitenkin täydellisen tietämättömyyden teeskentely helppoa. Siinä häntä auttoi nuoruudessa äidin puolelta tullut teatteritausta ja isältä peritty sujuva valehtelutaito. Mustalaisveren hipullakin saattoi olla osuutensa.

Jottei esittely jäisi puutteelliseksi, niin tyttöjen liikuntaa opetti nuori, mutta aranoloinen nainen, jonka olemus sai aikaan mustanpuhuvia katseita toisissa samaan sukupuoleen kuuluvissa. Tuo tyttö

- Marja nimeltään oli kuitenkin ehtinyt jo paljon. Hänellä oli lapsi.

Kaikki olettivat tietävänsä kuka oli lapsen isä, itse hän piti asian omana tietonaan. Tämän oli rehtori kertonut Reinolle jo puhelimessa. Poikien liikunnasta taas vastasi teknistenkin töiden opettaja, vanha hiihtäjä ja niin taru kertoo, että myös aikamoinen elostelija. Kunniakasta pienessä kylässä.

Koulukeittiö on kiihkeä paikka lukuvuoden alkaessa. Kaikki opettajat haukutaan joukolla, koska luokanvalvojat eivät ole ilmoittaneet luokkiensa soppajonovahvuutta. Unohduksiin jää se, että yhtä lailla jokainen on palaamassa lomalta ankeaan, mutta antoisaan arkeen. Lehtori Suden tukikohta oli aivan ruokalan ja keittiön vieressä. Se avasi erinomaiset mahdollisuudet valvoa koulun sisäistä liikennettä ja myös saada ylimääräisiä välipaloja pitkän, uuvuttavan päivän mittaan.

Yläpään yläaste - nimen tautologia ärsytti hieman Sutta - oli kaksisarjainen, mikä tarkoitti sitä, että jokaista luokkaa oli kaksi ainevalintojen mukaan jaettua ryhmää. Luokanvalvojia tarvittiin niin ollen kuusi. Siihen hommaan uusi lehtori ei välttämättä halunnut. Kokemus oli sen osoittanut. Toisin kuitenkin kävi.

Opettajainkokouksen alku antoi jo osviittaa tulevasta. Oli siirrytty viereiseen äidinkielen ja kirjallisuuden luokkaan. Kukaan ei puhunut kenellekään mitään tai jos puhui, kertoi jotakin kesän ihanuudesta ja työhön paluun ankeudesta. Reino Susi tunsu itsensä jollakin tavalla ulkopuoliseksi. Hänen etukäteen saamansa informaatio oli ollut vähintäänkin vajavaista.

Opettajakunta istui paikallaan. Odotettiin johtajatarta ja hänen vannedessään aina viihtyvää vararehtoria. Heidän viimein tullessaan kuvaamataidon opettaja näytti salaa muuatta tunnettua käsimerkkiä.

- Minä en usko tätä. Kenelle tuo oli! Susi ajatteli äimistyneenä. - Minä häivyn täältä.

Rehtori Ojansuu avasi kokouksen, toivotti kaikki tervetulleiksi

ja siirsi nopeasti sanavuoron kakkosmiehelleen Salokantelelle, jolle aina närää herättävien tuntijakojen esittely oli vastoin tämän tahtoaan delegoitu. Sitä ennen Reino oli uutena kasvona valittu pöytäkirjan pitäjäksi.

Kaikki sujui siis kuin sovitun kaavan mukaisesti. Puheenvuoroja käytettiin laiskasti, mutta jokin tuntui kuitenkin askarruttavan läsnäolijoita. Oppilaita oli tulossa etukäteistiedon mukaan n.120, mikä toisaalta miellytti harvalukuista opettajajoukkoa, toisaalta epäilytti, koska suuret opetusryhmät toivat aina mukanaan suuremmat ongelmat.

Susi aisti tilanteessa outoa jännitystä. Sellainen oli hänelle kokeemuksestaan huolimatta uutta. Luokanvalvojavalinnat tuntuivat olevan kuuma peruna. Alempien luokkien kohdalla asia hoitui jouheasti, sen sijaan 9. luokka oli näemmä ongelma. Se oli juuri toinen niistä ryhmistä, joihin Mervi, liftarityttö, oli sanonut joutuvansa.

- Miten niin joudut? Susi muisti kysyneensä.

- Meitä on kahdenlaisia. Toiset ovat parempia kuin toiset, oli tyttö vastannut. - Usko tai älä!

Biologian opettaja, tuo mainittu Kerberos, uhrautui alimman luokan valvojaksi ja siksi sitä seuraavaa luokkaa joutui vuorokäytännön perusteella hoivaamaan yksi kielten opettajista,

Maj-Len Orava. Biologian lehtorin koko nimi muuten oli Saara Lesti-Hoikka. Ylimmän luokan kohdalla valinta ei ollutkaan aivan helppo. Ragge olisi halunnut tehtävän, kukaan ei häntä.

Sen oli oppilaskunnan pikatiedustelu tuota pikaa selvittänyt. Lopuksi jäi jäljelle vain kaksi vaihtoehtoa: Ilona Korpi, kotitalouden lehtori, ottaa ns. kiltimmän ryhmän ja Reino Susi ilkeämmät varhaisaikuiset. Viivähtipä viimeksi mainitun syntisessä mielessä melkein heti kollegiaalisen kanssakäymisen syventäminenkin. Olihan luokkaretkiä.

2. LUKU

- Voi vittu, missä sä oot ollu koko kesän?

- Vittu. Missä ite?

Mainion dialogin kuuleminen osoitti Sudelle, että koulu oli alkanut. Jos jotakin oli oppinut, se ei ollut unohtunut. Ei mitään uutta uksen alla.

- Mikähän ukko tuo on?

- Kato nyt, miten se käveleekin!

- Onkohan täällä jotkut eläkeläisten kisat?

- Ei se nyt niin vanha oo.

- Ei niin. Se on ihan hyvä jätkä.

- Mistä tiität?

- Tiiänpähän vaan.

Uuden lehtorin puolustajaksi nousi tyttö, jonka Susi oli poiminut kyytiin vain vajaata tuntia aiemmin. Mies nousi portaat, käveli läpi hämärän käytävän ja katseli samalla oppilasjoukkoa, joka tulisi pitkään olemaan pääasiallisesti hänen vastuullaan. Oven avauduttua oppilaat ryntäsivät luokkaan toisiaan tönien aivan kuin heillä olisi mahdoton kiire opin saamiseen.

Itse asiassa kysymys oli siitä, kuka pääsi takapenkkiin istumaan ja kuka joutui eteen. Lisäksi heti muodostui kummallinen nelijako: Tytöt jakautuivat kahteen ryhmään, samoin pojat.

Paikkojen valtaamisen jälkeen tilanne rauhoittui nopeasti, koska kaikki olivat luonnollisesti uteliaita, mitä tuleman piti.

Susi katseli ympärilleen hetken. Lähes täydellinen hiljaisuus valitsi luokkahuoneessa. Harvinainen ilmiö, sen hän tuli usein myöhemmin kokemaan.

- Jos tämä istumajärjestys on mielestänne hyvä, ei se minua haittaa, lehtori Susi sanoi alkajaisiksi. - Mervi, voisitko kirjoittaa sen minulle. Olet toistaiseksi ainoa, jonka tunnen.

Ensimmäinen ja toinenkin tunti kuluivat nopeasti. Kirjat ja muu opiskelurekvisiitti oli jaettava, käytävä läpi lukujärjestys ja muut hallinnolliset asiat, jotka kuuluivat koulun aloitusrutiiniin. Ne oli tehtävä, vaikka lehtori Suden toimet saattoivat joskus poiketa joidenkin muiden vastaavista tai muuten yleisistä normeista. Se, että oli tyttö, ei tietystikään vaikuttanut asiaan, mutta liikunnallisia avuja hän oli aina arvostanut. Joskus tosin ehkä liikaakin.

Koulupäivä loppui ja edessä oli keskustelu rehtorin kanssa. Monet työsopimusasiat olivat vielä auki ja useassakin mielessä Reino tunsii oleva pihalla kuin pystykorva. Hänen ajatuksiinsa tunki väistämättä tuo vanha fraasi. Asumisasiat olivat järjestämättä, palkasta ei oltu puhuttu - normit toki olivat tiedossa - eikä hänellä ollut kunnan sisäisistä asioista juurikaan tietoa. Tuntui kyllä siltä, ettei sellainen hänelle kuulunutkaan. Kovin oli outo opettajainhuoneen henki, vaikka Susi ei sitä alkuun ymmärtänyt, saati ensi ajattelemalta hyväksynyt. Saattoi se johtua hänestä itsestäänkin, kun oikein etsi.

Aikaa Orvokki Ojansuun audienssiin oli tunnin verran. Sen Reino päätti käyttää pikaiseen kiertokäyntiin kylän keskustassa. Ensimmäiseksi hän kuitenkin halusi kahvia ja muisti, minne oli Mervin aamulla jättänyt. Baari oli pieni ja palveli samalla matkahuoltona. Siitä oli myös suora yhteys paikalliseen osuuskauppaan. Kahvin lisäksi Susi tilasi tuoreen reikämunikin vai oliko se munkkirinkilä ja katseli ympärilleen vapaan pöydän löytääkseen. Asiakaskunta oli joutilaan homogeeninen. Monet joivat kaljaa heti aamusta, mikä sai hänet pohdiskelemaan, oliko tullut tehdyksi väärä uravalinta. Sen verran rentoutuneilta muutamat, myöhemmin joka-aamuiseksi tu-

Ei arvannut entinen äidinkielen lehtori Reino Susi, mitä edestään löytää ajellessaan vastaviihtyn vaimonsa kanssa loppukesän värinässä kohti pohjoista Keski-Suomea. Vaimo, Bette, oli oikeastaan se, joka halusi myös itse nähdä miehensä pitkäaikaisen työympäristön. Niin paljon tämä siitä oli hänelle kertonut. Parin viikon häämatkan ja loman jatkeeksi se sopi hyvin.

Keväällä silloin vielä tulevan komisariovaimon kanssa selvitetty murharypäs oli herätellyt vähitellen Suden omakohtaisia muistoja yli kymmenen vuoden takaisesta murheellisesta tapahtumasarjasta, johon osaratkaisu oli aikanaan löydetty, mutta koko totuus oli ilmeisesti edelleen avoin. Lehtori Susi oli kuitenkin aikanaan tyytynyt ratkaisuun, mutta nyt tuore puoliso oli saanut miehensä ajatukset käännettyä vanhan jutun suuntaan. Naiset ovat ovelia, etenkin poliisit. Ja kun Bette Sjölund-Sutta vielä vaivasi uteliaisuus miehensä ja juttua tutkineen, ilmeisesti kauniin naispoliisin välisestä työjärjestyksestä, matkan motiivi oli selvä. Tosin ei ehkä Reinon unelma.

Pienessä pitäjässä oli tuolloin tapahtunut. Jopa niin paljon, että elämän ja kuoleman läheisyys oli liki iholla. Vaikka tunne oli jo haalistunut, puhe kääntyi iltaa vietettäessä väkisinkin menneeseen. Olihan paikalla kaksi naisrikospoliisia, yksi entinen poliisi ja tietysti Reino Susi, sillä Sudet oli kutsuttu iltaa viettämään samaisen poliisitutkijan ja hänen kuntosalibisnestä nykyisin pyörittävän miehensä luo.

Ja siitä kaikki alkoi uudelleen...

kuva:Elina Sukuvaara

